

Sławomir Arkadiusz Waliduda

Zobowiązanie z weksla a nowy przepis art. 486 k.p.c.

Palestra 41/3-4(471-472), 30-32

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zobowiązanie z weksla a nowy przepis art. 486 k.p.c.

Nowela wprowadzona do kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 1 marca 1996 r. (Dz. U. Nr 43, poz. 189) o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej – Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (art. 1 pkt 77) upoważniła sądy do przekazywania spraw w postępowaniu nakazowym przeciwko zobowiązanemu z weksla do postępowania w trybie zwykłym, jeżeli jego „prawdziwość i treść” nasuwa wątpliwości (art. 486 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 485 § 2 k.p.c.)¹.

Równocześnie skreślenie art. 489 k.p.c. uniemożliwiło stronom wnoszenie zażalenia na postanowienie w tym przedmiocie².

Zaowocowało to w praktyce nagminnym przekazywaniem spraw do trybu zwykłego.

Pole do nadużyć w tym względzie jest stosunkowo znaczne z uwagi na fakt, że wątpliwości Sądu nie muszą być uzasadnione.

Należałoby jednak zastanowić się nad tym, czy każda, jakakolwiek wątpliwość co do weksla, upoważnia Sąd do przeka-

zania sprawy. Skutki takiego rozstrzygnięcia są bowiem dla wierzyciela niejednokrotnie brzemiennie, nie tylko z uwagi na konieczność opłacenia wpisu stosunkowego w pełnej wysokości (8% wartości przedmiotu sporu), ale również ze względu na przeciągające się w nieskończoność procesy prowadzone w trybie zwykłym (szybkość postępowania).

Znowelizowany art. 486 § 1 k.p.c. mówi wyłącznie o wątpliwościach odnoszących się do prawdziwości i treści weksla³.

Tak więc badaniu podlega sam weksel, zaś załączone do pozwu inne dokumenty – tylko wówczas, gdy są to dokumenty przewidziane prawem wekslowym, jak np. protest, dowody notyfikacji, rachunek zwrotny, dowód przejęcia praw z weksla, porozumienie wekslowe. W żadnym wypadku nie przeprowadza się w tym trybie i na tym etapie analizy dokumentów nie dotyczących bezpośrednio treści weksla, lecz stosunku zobowiązaniowego, w związku z którym weksel został wystawiony (umowy sprzedaży, faktury itp.). Gdyby dokumenty te miały znaczenie, to weksel straciłby swój samoistny charakter zobowiązaniowy (orzeczenie Sądu Najwyższego z 22 lutego 1968 r., sygn. I CZ 115/67)⁴.

Jeżeli w oparciu o wskazane powyżej powody nasuną się wątpliwości w zakresie zarówno prawidłowości, jak i treści weksla, to Sąd bez wątpienia przekazuje sprawę do trybu zwykłego i będą ku temu podstawy.

Jednakże literalna wykładnia przepisu art. 486 k.p.c. wskazuje, iż zaistnienie wątpliwości tylko co do prawdziwości, a także i wadliwości, są w odniesieniu do treści weksla nie są wystarczające do przekazania sprawy. Należy wówczas rozstrzygnąć istniejące wątpliwości i wydać nakaz zapłaty lub zwrócić pozew⁵, zależnie od wyniku rozstrzygnięcia.

Odrębnym zagadnieniem jest problematyka rozumienia pojęć „treść” oraz „prawdziwość” weksla.

Aby określić pierwszy z wymienionych terminów, trzeba sięgnąć do przepisów art. 1 i 2 oraz 101 i 102 pr. weksl. W oparciu o powołane przepisy stwierdzić należy, iż nie może budzić wątpliwości co do treści weksel, posiadający wszystkie obligatoryjne dlań cechy i elementy, wyliczone w powołanych artykułach (zależnie od rodzaju weksla)⁶.

Prawdziwość natomiast łączy się nieodmiennie z podrobieniem lub przerozieniem dokumentu, przewidzianym w art. 265 k.k.⁷.

Wydaje się, że z uwagi na brak możliwości kontroli postanowień Sądu w zakresie przekazania sprawy do trybu zwykłego, jak i ze względu na skutki takiego przekazania (wskazane wyżej), szersza interpretacja przedmiotowych określeń jest niedopuszczalna. Należy je interpretować ścieśniająco.

W związku z tym każdy weksel wydany zgodnie z przepisami pr. weksl., nie nasuwający podejrzeń jego przerożenia bądź podrobienia, jest pod-

stawą wydania przez Sąd nakazu w trybie postępowania nakazowego. W takiej sytuacji brak jest podstaw do przekazania sprawy.

Szczególna problematyka wiąże się z sytuacją, gdy w miejscu przeznaczonym na wekslu dla wystawcy umieszczony zostanie odcisk pieczęci spółki cywilnej wraz z podpisem osoby ją reprezentującej. Nie ma wątpliwości, że spółka cywilna nie posiada zdolności wekslowej. Zdolność tę ma bowiem każdy, kto według przepisów prawa cywilnego ma zdolność prawną. Mają ją zatem osoby fizyczne i osoby prawne. Nie można z konstrukcji reprezentacji w spółce cywilnej (art. 866 k.c.) wnioskować o jej zdolności wekslowej, gdyż istnieje brak odrębnej od wspólników osobowości prawnej tej spółki (uchwała sądu siedmiu sędziów z 31 marca 1993 r., sygn. akt III CZP 176/92)⁸.

Nie istnieją natomiast żadne przeszkody, aby wystawcami weksla byli wspólnicy spółki cywilnej jako osoby fizyczne.

W praktyce orzeczniczej, a także w doktrynie istnieje pogląd, iż weksel oznaczony tak, jak powyżej wskazano, jest bezwzględnie wadliwy i skutkuje nieważnością zobowiązania⁹.

Jeżeli jednak wziąć pod uwagę istotę weksla, którego wystawienie rodzi zobowiązanie o charakterze abstrakcyjnym, oparte na mocy zobowiązaniowej podpisu złożonego na dokumencie wekslowym, należy dojść do wniosku, że w przedstawionym przypadku zarówno weksel, jak i zobowiązanie z niego wynikające zachowują swą ważność, gdyż wystawcą (dłużnikiem wekslowym) jest w tym przypadku osoba fizyczna, do której należy złożony podpis¹⁰.

Tak więc, o ile zostanie wniesiony pozew przeciwko wspólnikowi bądź wspólnikom spółki cywilnej, jako osobom fizycznym, podpisanym w miejscu dla wystawcy obok, czy na odcisku pieczęci spółki cywilnej, nie ma podstaw do przyjęcia, że treść weksła lub jego prawdziwość nasuwa wątpliwości tylko z tego powodu.

Dlatego też Sąd obowiązany jest w niniejszej sytuacji wydać nakaz zapłaty przeciwko osobom fizycznym.

Jedynie w przypadku gdy wierzyciel z weksła pozwał w postępowaniu nakazowym wyłącznie spółkę cywilną, Sąd byłby uprawniony do zwrotu pozwu, nie zaś do przekazania sprawy do postępowania w trybie zwykłym, po myśli art. 486 k.p.c.

Reasumując, należy raz jeszcze podkreślić, iż zgodnie z nowym brzmieniem art. 486 k.p.c., Sąd uprawniony jest do przekazania sprawy prowadzonej w trybie postępowania nakazowego, przy skutku zobowiązaniowym wynikającym z weksła, do postępowania zwykłego w sytuacji, gdy poweźmie on wątpliwości co do okoliczności, czy weksel został wypełniony zgodnie z przepisami prawa wekslowego, a także czy został podróbiony bądź przerobiony, przy czym obie te przesłanki muszą być spełnione łącznie.

W tym kierunku winna kształtować się praktyka w tego typu sprawach, choć intencje ustawodawcy zapewne były nieco odmienne.

Przypisy:

¹ Art. 1 pkt 77 ustawy z 1 marca 1996 r. (Dz. U. Nr 43, poz. 189) o zmianie Kodeksu cywilnego (...)

² Art. 1 pkt 78 ww. ustawy.

³ Vide przypis 1.

⁴ OSN 1968, z. 11, poz. 179.

⁵ Vide art. 130 k.p.c.

⁶ Vide art. 1, 2, 101, 102 ustawy z 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (Dz. U. Nr 37, poz. 281 z późn. zm.).

⁸ OSNCP 1993, z. 7-8, poz. 171.

⁹ R. Sadlik: *Podpis wystawcy weksła*, (w:) „Rzeczpospolita”, *Prawo co dnia*, nr 223 (4477 z 24 września 1996 r.

¹⁰ K. Piasecki: *Prawo wekslowe i czekowe z komentarzem* (...), Warszawa 1993 r.